

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

308

Szerző: *Gáspárné Dávid Margit*

Cím: *A csodaváros*

Hely

Idő

"182"

Személy

Helyszám

Forrás:

Ma Este

III

(Hely)

III. évf.

48. sz.

(Idő)

Ma Este * *III. évf. 48. szám*

A csodaváros

— Utazás a régi Pest körül —
Írta: *Gáspárné Dávid Margit*

Akik először kerülnek Pestre — külföldiek, nagy, szép városok ismerői, vagy csodákra váró vidékiek (akik ha többször itt jártak is már, mégis mindig „először” jönnek!), boldog csodálkozással bámulják meg ezt a gyönyörű metropolist. A csodavárost, Budapestet. Ám nem kell hozzá valami különös sovinizmus, tárgyilagosan néző szemmel is megállapíthatjuk, hogy az európai nagyvárosok között fejlődés tekintetében Pest futotta be a legnagyobb karriért. Olyan iramban száguldott előre a régi Pest, hogy száz esztendő alatt ötszáz évre valót élt át, épített és haladt.

1825-ben Pest még igazi „provinc”-város volt. „*Krähwinkl*”, ahogy a Nádor-háton Pestre ruccant bécsiek kicsinylően megjegyezték. A Duna homokos parján uszályhajók kötöttek ki, cipelték Pestre a sok görögdynnyét, barackot, ringlót. A piactéren német szóra hallgattak a kofák, kékkendős sváb menyecskék, német szóra ment a vásár, az alku. A kackiás, szélesszoknyájú, ernyőskalapu leányok, csipkerotondás, kopottas menyecskék főszerakozása a reggeli vásárlás volt. Délájban korzózni nem illett, ilvenkor a konyhán a helye a tisztas asszonyszemélyeknek. Csak az aktriszok, a divatos színészdámák tiptegtek be a déli színházi próbá előtt a *Rosmanith*-féle divatszalonba, a Ferenciek-terére, egy kis ruhapróbára és tereferére. A műveltebb színészhölgyek, köztük a nagyesszü *Dérné*, déltáiban fölkeresték a *Tomcla*-féle könyvkereskedést, de nem annyira a divatos és érzélgős német regények miatt, hanem a legujabb *Modekupferek*, a divatlapok kedvéért, melyek többnyire hajón érkeztek Bécs

városából, a legujabb modellek hü rajzolatával.

A *Tigris-szálló* előtt délután nagy élet járt. Ilvenkor már kísétáltak a pesti *madámok* és *mademoisellek* is, fánksütéstől, rostforgatástól pirosra sült kezüket horgolt keztyű rejtette el diszkrétén a kíváncsi szemek pillantása elől, s a lányok ernyős pillái még ernyősebb kalapok alá rejlöztek.

Szeptemberi délutánokon a *Redoute* előtt feszítettek a pesti gavallérok és delnők, nagy-néha menyecskék is elvegyültek a sokadalomba, de valahogy idegenül érezték magukat

a tetszeni vágyó, hangosabb modoru, kacér pesti dámák között. Aforgalom az akkori fogalmakhoz képest rendkívül élénk volt az őszi szezonban a pesti *Redoute* előtti téren. Szemjáték, halk kacagás gyöngyös trillái. Nyeglén forogtak az arany-, vagy elefántcsontgombos sétapálcák a gavallérok kezében. Gyöngyszin pantalló volt a nagy divat 1825-ben, s a vasalás legfő forrállya a *Vatermörder*-gallérok és ingfodrok kifogástalan fodrozásában rejlett.

A város pedig nőtt, ugyszólván máról-holnapra. A régi *Rondella* szűknek bizonyult, gyűjteni kellett az új *Lánchida* és össze kellett táncolni az új *Nemzeti Színházat*. Nagy gondja volt akkortáiban a pesti polgároknak az új hid, meg az új színház. Az összetartozás olyan erős volt a polgárok között, annyira egyé olvasztotta szívüket a közös érzés, hogy a magánügyek ezekben az esztendőben erősen háttérbe szorultak a *Város* nagy ügyei mellett. Télen, amikor zajlott a Duna, felszedték a hajóhidat, s a két testvérváros, Pest és Buda, el volt rekesztve egy-

A pesti redoute (R. Alt-Sandmann akvarellje)

mástól. Mindenkinek érdekében állt egy állandó hid, a boltosnak, beamternek, puccos dámának, budai menyecskébe szerelmes pesti gavallérnak egyaránt. 1830—35 látán mindenütt táncolnak, szavaltak, műkedvelői előadásokat rendeztek, mindenütt entréet szedtek, hidért vagy a nemzeti *theatrumért*, vagy mindkettőért. És a szaláncos angelfürdő, Everlasting-cipellős bálai tündérek törhetetlenül járták a *walzer*, *czererlit*, *knadrilt*, *galoppot* a jólelkonyecél érdekében. Csak egy nem jutott eszükbe, hogy magyar ügy kedvéért, magyar hidért, nemzeti színházért *körmagyart* is kellene lejtetni, ha már egyéért nem, hát az illendőség kedvéért.

Már karvacsaták is estek a *Tigris-szálló* különtermében, már gázvilágítást is rendeztek be a pesti *Libasinszky*-kávéházban, de a hid még mindig nem volt meg.

A *promenádokon* már csak a kiérdemesült *penzionisták* pöfékeltek *ulmkopf* pipájukból, a *horvátiorok* a „kávéházba” jártak vagy a klubokba és pipa helyett cigarettát, vagy cigarillót szívtak. *Pest* ekkor kezdett a *kávéházak városává* fejlődni. A *Tigris-szálló* elé egy tavaszi napon, bécsi mintára, ponyva-ernyőket feszítettek, székeket raktak ki és apró asztalokat helyeztek el előtte, rövidesen itt élvezték a tavaszi levegőt Pest életművészei.

A *Színház-tér* két sarkán új kávétermek nyíltak, kék, zöld és tubákszinű frakkok tűntek fel a terraszokon füstfelhő szállt a korrón mind szabadabban mozgó pesti dámák felé és a kávéházi asztalok mellett szép sorjában szürke cilinderok diszelegtek a fogasokon. A klubélet és kávéházi nyaralás hamarabb megvolt, mint a hid, amelynek képzeletbeli képe 1840-ben még mindig csak a pesti hetilapok hasábjain diszelgett.

Nagyon csöndesen folydogált homokos medrében a Duna, még lassubb temetőben a pesti élet. Am a türelmetlenséget csak hírből ismerte a galambenőjű, gromrára sokat járó, csöndesen borozgató pesti polgár. Harmincsesztendő korában már tisztas családapá volt. gömbölvü pocakját pompásan érvényre

A régi pesti piactér